

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

«ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ ТЕРОРИЗМУ ТА КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

24 листопада 2023 року

м. КРОПИВНИЦЬКИЙ

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ ТЕРОРИЗМУ ТА
КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу**

24 листопада 2023 року

Кропивницький – 2023

УДК: 343.2/.7:355.01(477)(082)

К 82

Рекомендовано до друку

Вченою радою Донецького державного університету
внутрішніх справ (протокол № 8 від 28.12.2023)

К 82 Протидія проявам тероризму та колабораціонізму в умовах війни: стан та перспективи: матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Кропивницький, 24 листопада 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2023. 108с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу «Протидія проявам тероризму та колабораціонізму в умовах війни: стан та перспективи» (24 листопада 2023 р., м. Кропивницький). Розглянуто актуальні теоретичні та практичні питання, що стосуються забезпечення національної безпеки України з урахуванням актуальних загроз і викликів. Наведено пропозиції з удосконалення законодавства і правозастосовної практики, спрямовані на підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, які беруть участь у протидії проявам тероризму та колабораціонізму в Україні.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників закладів освіти й наукових установ, здобувачів вищої освіти юридичного і правоохоронного напрямів, працівників органів Національної поліції, інших державних органів, що входять до складу сектору безпеки і оборони.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ в матеріалах доповідей несуть автори.

© Колектив авторів, 2023

© Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023

КОСИК ЕЛІНА, ФЕДОРЧАК ІРИНА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПРОТИДІІ ПРОЯВАМ ТЕРОРИЗМУ ТА КОЛАБОРАЦІОНАЛІЗМУ.....	78
КОТЛЯРЕВСЬКА ЄЛИЗАВЕТА, УДОВИЧЕНКО ОЛЕКСАНДРА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ З МЕТОЮ ПРОТИДІІ ТЕРОРИЗМУ ТА КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УКРАЇНІ.....	80
МЕЛЬНИЧЕНКО ВІКТОРІЯ, ШЕВЧЕНКО ТАЇСІЯ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗДІЙСНЕННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	83
СЕРДЕЧНА АЛІНА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІІ КОЛАБОРАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	85
СИМОНЕНКО АЛІНА, ПОНОМАРЬОВА ТЕТЯНА ПРОЯВИ КОЛАБОРАЦІЇ НА ОКУПОВАНИХ ТА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ.....	89
СОЛОПОВА ЮЛІЯ, ТКАЛЯ ОЛЕНА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ОСНОВНІ МАРШРУТИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	91
ТЕЦЬКА ІННА, КИЧКО РОМАН, ЛУК'ЯНЧИКОВ ЄВГЕН ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ АДВОКАТАМИ ТА ЮРИСТАМИ ПОЛОЖЕНЬ ч. 1 ст. 114 КПК УКРАЇНИ.....	95
ТКАЧЕНКО ДАР'Я, ВОЛОШИНА ОКСАНА АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ.....	97
ЯКУБІВСЬКА ЮЛІЯ, ЧИГРИНА ГАЛИНА ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....	101
ЯСНИСЬКА ТЕТЯНА, ГАЗДАЙКА-ВАСИЛИШИН ІРИНА СУБ'ЄКТ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	103
ВОЛОШАНІВСЬКА Тетяна Володимирівна ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	106

Волошанівська Тетяна Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент.

*доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеського державного університету внутрішніх справ*

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Запобігання та профілактика кримінальних правопорушень неповнолітніх осіб – є одним із способів знизити загальний рівень кримінально протиправної діяльності та удосконалити кримінологічну політику. Необхідно відмітити, що більшість прогресивних зарубіжних країн позиціонують запобігання кримінальним правопорушенням неповнолітніх осіб і як ефективний результат виваженого підходу до завершення кримінального судочинства, а саме – обрання правильного виду покарання дитини. Україна на сьогоднішній день може також бути оцінена як країна із ювенальною юстицією, яка знаходиться на етапі поступового розвитку. Про це свідчить покрокове створення законодавцем нових інституцій, які здатні чинити альтернативний кримінально-правовий вплив на неповнолітніх кримінальних правопорушників.

Водночас, сучасні реалії надають підставу для констатації відсутності виважених програм запобігання кримінальним правопорушенням неповнолітніх осіб. У цьому контексті доцільно звернути увагу на політику Великобританії щодо профілактики правопорушень серед дітей є відображенням громадського-інтеграційного підходу. Однак, спостерігаються тут і ознаки ресоціалізаційних тенденцій. Адже, окрім вищезазначених шляхів профілактики, велика увага приділяється дітям, у поведінці яких вже проявилися певні відхилення, якими були скоєні проступки, незначні правопорушення. Проте значна увага приділяється не покаранню, а профілактиці правопорушень, виявленні проявів девіантності на ранніх стадіях. У випадку здійснення злочину неповнолітнім до 16 років справа не розглядається в суді. Для цього існує система «Children's Panels» (дитячих комісій) та «Children's Hearings» (дитячих слухань). «Children's Panels» – це спеціальна комісія, що складається з людей (переважно віком від 25 до 50 років), які мають певні знання в галузі психології, педагогіки, навички спілкування з дітьми. Робота в цій комісії вважається надзвичайно відповідальною, тому члени комісії призначаються Державним Секретарем строком на п'ять років. Вони проходять спеціальну підготовку за відповідними програмами. Як

правило, члени такої комісії забезпечують роботу й «Children's Hearings» – процес слухання дитячих справ, в якому беруть участь три члени комісії. Слухання найчастіше відбувається в сім'ї, за місцем проживання, в присутності батьків і дитини, поведінка яких обговорюється. Перед цим дитину глибоко і всебічно вивчають. У результаті слухання приймаються рішення стосовно її майбутнього: вона може бути залишена в сім'ї, але перебувати під наглядом соціального працівника, або буде передана під опіку іншої сім'ї, іноді направлена в спеціальну школу для дітей з відхиленнями в поведінці. У таких школах діти можуть перебувати від кількох місяців до кількох років, залежно від того, чи є позитивні зміни в їх поведінці [1]. Отже, досвід країни свідчить про те, що законодавець зробив спробу створити комплексний підхід до взаємодії та виправлення неповнолітніх осіб, шляхом компіляції заходів кримінально-правового, кримінального процесуального та кримінологічного характеру. Водночас, що стосується українського законодавства, необхідно відмітити, що якщо є така можливість (виходячи із характеристики кримінального правопорушника та обставин кримінального правопорушення) перевага віддається застосуванню до дитини примусових заходів виховного характеру. Переважна більшість вчених зауважує на тому, що примусові заходи виховного характеру є ефективною альтернативою покаранню, яка здатна здійснювати позитивний вплив на поведінку неповнолітніх. Ще одним інструментом взаємодії із дітьми в межах кримінального судочинства є пробація. Інститут пробації є відносно новим для нашої країни, проте вже достатньо тривалий час демонструє свою ефективність у низці зарубіжних держав, провідною із яких є США.

Так, саме в США у 1878 р. було прийнято перший закон «Про службу пробації для неповнолітніх». Своєю чергою, прийняття цього нормативно-правового документа суттєво вплинуло на американську систему кримінальної юстиції та відіграло грандіозну роль у формуванні та розвитку сучасної світової ювенальної концепції пробації. З цього часу суспільно значимими функціями ювенальної юстиції та одночасно її проблемно-змістовним полем стали зусилля, спрямовані на: виведення підлітків із середовища і життєвих обставин, що перешкоджають їх нормальній соціалізації; на залучення їх в такі заходи і форми гуртожитку, в яких вони могли б формуватися як повноцінні члени суспільства. Це був початок виникнення ювенальної юстиції як нової практики, створеної людством в XIX ст. Історична роль американського руху «За порятунок дітей» полягає в тому, що воно задало місію та інтелектуальний контекст нової практики, показало, що можна і потрібно відмовитися від кримінально-карального поводження з підлітками на користь реабілітаційних форм діяльності. Тому перші суди для неповнолітніх у XIX ст. в різних штатах США почали реалізовувати схему поводження з неповнолітніми на основі нового юридичного статусу дітей (делінквент). Виховна спрямованість ювенальної юстиції визначилася трьома ключовими положеннями: діти-правопорушники підлягають турботі і піклуванню; суд бере на себе управління цим процесом; судове провадження розглядалося швидше як суперечка про опіку, ніж кримінальний процес [2, с. 88; 3]. Проте, реабілітаційний підхід до запобігання кримінальним правопорушенням неповнолітніх осіб не завжди здатний повністю перевиховати дитину. Аналіз кримінально протиправної діяльності неповнолітніх осіб за останні роки свідчать не

тільки про її інтенсифікацію, а і про перехід до вчинення більш тяжких суспільно небезпечних діянь. Отже, наразі кримінально-правова та кримінальна процесуальна політика повинна утворювати комплексний механізм до виправлення неповнолітніх осіб в межах кримінального судочинства.

В аналітичному документі розвитку поліції Великої Британії до 2025 року вказується на нові виклики щодо проявів злочинності. Це пов'язано, зокрема, з розвитком можливостей мережі Інтернет. Те що було раніше лише теорією, вже стає реальністю, і в тому числі віртуальною реальністю. Зростаючий рівень доступу до великих масивів інформації та нових інтернет-технологій надає величезний потенціал для розвитку економіки, прискорення бізнес-процесів, більш ефективного управління ризиками та революції в процесі кримінального правосуддя. Передбачається створення так званої «цифрової поліції» (Digital Policing). Тобто йдеться про «перехоплення» ініціативи правоохоронними органами щодо використання можливостей мережі Інтернет задля запобігання злочинності, і в тому числі стосовно кіберзлочинності, яка, як відомо, використовує інтернет-технології як інструмент для вчинення злочинів [4;5]. Отже, більшість потенційних криміногенних ризиків та загроз знаходяться у площині розвитку сучасних технологій та трансформації кримінально протиправної діяльності. Неповнолітні особи більш здатні сприймати нову інформацію та піддаватись негативному впливу, зокрема – з боку дорослих осіб. Саме тому, сучасні способи запобігання кримінально протиправній діяльності дітей має включати надбання зарубіжних країн в частині запобігання та протидії ювенальній злочинності.

Таким чином, проведене дослідження надало можливість констатувати, що на сьогоднішній день Великобританія має достатньо розвинений механізм запобігання кримінальним правопорушенням, які вчиняються неповнолітніми дітьми. Низка заходів кримінально-правового та кримінологічного характеру інтегровані у процесуальну діяльність, що надає можливість утворити комплексний підхід до відправлення правосуддя відносно дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мураненко К.Ю. Зарубіжний досвід профілактики правопорушень серед неповнолітніх. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/589713.pdf>
2. Опацький Р. М. Ювенальна політика в Україні: адміністративно-правові засади формування та реалізації : монограф.; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. О. Логвиненка. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2020. 520 с
3. Решивська Я.В., Шпиталенко Г.А., Барановська Т.В., Павліченко І.М., Сушицька Ю.О. Зарубіжний досвід становлення та розвитку інституту ювенальної пробації як системи засобів запобігання злочинності неповнолітніх: історико-правовий аспект. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/30.pdf
4. Policing Vision 2025. URL: <https://www.npcc.police.uk/.../Policing%20Vision.pdf>
5. Бугера О. Сучасні кримінологічні стратегії запобігання злочинності з використанням мережі інтернет: зарубіжний досвід. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/1/28.pdf>